

ЗМЕСТ

Прысвячэнне	5
Пралог у тэатры	7
Пралог на небе	15

ЧАСТКА ПЕРШАЯ

Ноч	23
Каля брамы	39
Кабінет	54
Кабінет	66
Піўніца Аўэрбаха ў Лейпцыгу	88
Кухня ведзьмы	105
Вуліца	118
Вечар	122
На шпацыры	128
Дом суседкі	130
Вуліца	140
Сад	142

Альтанка	150
Лес і пячора	152
Пакой Грэтхен	158
Сад Марты	160
Каля студні	166
Гарадскі мур	169
Ноч	170
Сабор	177
Ноч Вальпургіі	180
Сон у ноч Вальпургіі, альбо Залатое вяселле Аберона і Тытаніі	197
Пахмурны дзень. Поле	205
Ноч. Адкрытае поле	207
Цямніца	208

ЧАСТКА ДРУГАЯ

(у пяці актах)

Акт першы	221
Прыгожая мясціна	221
Імператарскі палац	225
Тронная зала	225
Шырокая зала з прыбудовамі	238
Парк	271
Цёмная галерэя	280
Ярка асветленыя залы	286
Рыцарская зала	290

Акт другі	300
Цесны гатычны пакой з высокім скляпеннем . . .	300
Лабараторыя ў сярэдневяковым стылі	310
Класічная ноч Вальпургіі	319
Фарсальскія лугі	319
Каля вытокаў Пенея	322
Каля вусця Пенея	331
Каля вытокаў Пенея	341
Скалістыя затокі Эгейскага мора	362
Акт трэці	383
Перад палацам Менелая ў Спарце	383
Двор замка	409
Акт чацвёрты	445
Нагор'е	445
Прадгор'е	457
Шацёр самазванца	476
Акт пяты	488
Адкрытая мясціна	488
За сталом утрох у садзе	490
Палац	492
Глыбокая ноч	498
Апоўначы	501
Вялікі двор перад палацам	507
Пакладзіны ў труну	512
Горныя цясніны, лес, скалы, пустка	521
Каментарыі перакладчыка	533

ПРЫСВЯЧЭННЕ¹

*Вы зноў са мною, дарагія здані,
Зноў вабіце ў мінулае мой зрок,
Яно мне мроіцца, нібы ў тумане, —
Але ці здольны я на дзёрзкі крок?
Ці мне даступны вашыя ўладанні?
Смялей пльвіце да мяне здалёк —
Сустрэча з вамі абуджае штосьці
З былых надзей, з парываў маладосці.*

*Юнацкіх дзён вы асвятлілі краскі,
І вось я ўгледзеў колішняе зноў,
Перада мной цяпер, нібыта з казкі,
Паўстала дружба, першая любоў,
Успомніў скруху зноў я, слодыч ласкі
І тых з маіх няўдачлівых сяброў,
Хто, шчасце ловачы, растраціў сілы
І ўжо не вернецца назад з магілы.*

*Майго не ўчуюць голасу ніколі
Сябры, якіх калісь мой лашчыў спеў, —
Распаўся цесны наш гурток наволі,
Які мяне так добра разумеў.
Сярод чужых я — птушачка ў няволі,
Іх воплескі страшнейшыя за гнеў —
А тых, каго я часта цешыў лірай,
Няма са мной, даўно зляцелі ў вырай.*

*І зноў душа мая нястрымна рвецца,
У край маўклівых вобразаў імкне,
І ціхі шэпт няяснай песняй льецца,
Уторачы эолавай струне;
Хоць душаць слёзы, страх сціскае сэрца,
Але пяшчота грэе грудзі мне.
Што маю — мроіцца нібы здалёку,
Што страціў — тое зноў навідавоку.*

ПРАЛОГ У ТЭАТРЫ²

ДЫРЭКТАР, ПАЭТ, КАМІЧНЫ АКЦЁР.

ДЫРЭКТАР

Абодва вы, што ў часе сумятні
Са мной дзялілі скруху і нягоду, —
Скажыце, што павінен даць народу
Тэатр нямецкі ў нашы дні?
Хачу людзей пацешыць: жывучы,
Яны і мне, і вам даюць дарогу.
Пара! Гатова сцэна, дзякуй богу, —
Збіраюцца на свята глядачы.
Садзяцца моўчкі і, падняўшы бровы,
Дзівосы нашы спажываць гатовы.
Каб дагадзіць іх густу, сродак ёсць —
І ўсё ж баюся іхніх лаўраў, кветак:
Хоць не распесціла іх прыгажосць,
Аднак начытаны — дай, божа, мне так!
Што ж нам прыдумаць, каб гучала
І кожнаму да густу каб прыпала?
Душа і сэрца цешацца не ў меру,
Калі я ўгледжу, як людскія хвалі,
Што двор аблогай шчыльнаю абклалі,
Да нас прарвацца хочучь на прэм'еру,
Або калі на золку ў самы холад
Натоўп аматараў чакае каля кас,

Як жабракі каля пякарні ў голад,
Каб толькі той білет купіць да нас.
Ствары мне цуд! Так абуджаць імпэт
Умееш толькі ты, мой друг паэт!

ПАЭТ

Маўчы пра тлум; калі прызнацца шчыра,
Ён мне натхненне тушыць у душы,
Ён мне здаецца небяспечным вірам —
Схавай мяне, укрый і зберажы,
Таемны свет, дзе быў бы я кумірам,
Дзе радасна паэту — пакажы,
Дзе дружба і любоў чаруюць сэрца,
Дзе шчасце прыгажосцю адгукнецца.
Што ў глыбіні сардэчнай прарастае
І што на вусны просіцца з нутра —
Усё ў будзённай марнасці растане,
Як толькі-толькі выйдзе з-пад пяра.
Хай лепш гадамі думка выпявае —
На ўсё павінна быць свая пара,
Наносны бляск нашчадак можа сцерці,
А прыгажосць не падуладна смерці.

КАМІЧНЫ АКЦЁР

Мне, смертнаму, ахвоты больш няма
Перад нашчадкамі выслужвацца дарма —
Сучасніку саступім месца! —
Яму не трэба вечнасці і славы:
Няхай павесяліцца, пасмяецца,
Бо ён не ў меру ласы на забавы!
Хто смеху, жарту ведае сакрэт,
Таму не страшны чэрні перасуды,
Ён мае поспех у натоўпу і як след
Паспее дагадзіць усім і ўсюды.

Няхай жа смеласць добры прыклад дасць,
Няхай фантазія нас не пакіне,
Хай розум з адчуваннямі, і страсць,
І пал юнацкі ў сэрцы не астыне.

ДЫРЭКТАР

Давайце болей дзеяння, падзей,
Бо толькі гэтым мы збяром людзей.
Калі, разявіўшы ў здзіўленні рот,
Натоўп усмак нагледзіцца, дасыта
І прывітае ўголос фаварыта,
Дык п'есу, значыцца, прызнаў народ.
Патрэбы масы задаволіце вы масай,
З яе хай кожны свой кавалак рве.
Што ж тут мудрыць разумнай галаве —
Падшпорвай толькі рэзвага Пегаса!
Крышыце п'есы! Рэжце без разліку!
Навошта цэласць тая глядачу?
Я збыць тавар, пардон, ваш твор хачу —
З разумным лёгка збіцца з панталыку.
Бо ўжо ўвайшло ў характар чалавечы
Усё вымерваць па сабе:
Глядач не разумее цэльнай рэчы —
Яе на шмоцце паскубе.

ПАЭТ

Дык гэта ж, пане, рамяство й падман,
Яны мастацтву добраму на шкоду!
У вас, відаць, партач і графаман
Пашану заслужыў, стаў выбівацца ў моду.

ДЫРЭКТАР

Не крыўджуся, хоць думаю не так,
Бо толькі той сапраўдны майстар і мастак,
Хто дагаджае публіцы заўжды.